

Izseki iz zgodovine gej Hollywooda

Že v letu 1895, ko se je film šele rojeval, je režiser **William Dickson** za studio Edison posnel kratki, petminutni eksperiment "*The Gay Brothers*", v katerem dva, domnevno nebiološka "vesela bratca" zaplešeta valček. Vprašanje je, če je beseda "gay" že takrat vsebovala današnji pomen. Pravo vrednost je namreč ta konotativen izraz dobil šele z ljubkovalnim substantivom "cat", a še to mnogo kasneje. Leta 1933 ga je v svoj "Dictionary of Underworld Slang" zapisal Noel Ersine in mu pripisal pomen "a homosexual boy"¹.

Besedo *gej* tako v smislu (prikrite) homoseksualnosti na filmu prvi izgovori šele **Cary Grant** v leta 1938 posnetem "*Bringing Up Baby*": "I've gone gay ... all of a sudden." Čeprav je izraz z današnjim pomenom že nezadržno krožil med ljudmi, resda sprva le ustno, pa s homoseksualnostjo samo Hollywood ni imel, vsaj načelno ne, prav nič opraviiti vsaj tja do petdesetih let in čez. Haysov kodeks je namreč v letih 1934-1966 iz ameriškega filma dobessedno izganjal prav vseh vrst spolne "perverzije", med katerimi je v tistih časih homoseksualnost še posebej visoko kotirala. Z njim so poimeovali le plejado uspešnic, pretežno komedij in musicalov, a tudi vesternov in vojnih dram: "*The Gay Deceiver*" (1926), "*The Gay Old Bird*" (1927), "*The Gay Defender*" (1927), "*The Gay Retreat*" (1927), "*In Gay Madrid*" (1930), "*Let Us Be Gay*" (1930), "*The Gay Diplomat*" (1931), "*The Gay Caballero*"

¹ Wayne R. Dynes, *Encyclopedia of Homosexuality*; St. James Press, London 1990, str. 456.

² Wayne R. Dynes, *prav tam*.

³ Wayne R. Dynes, *prav tam*.

(1932), *"The Gay Divorce/Divorcee"* (1934), *"The Gay Bride"* (1934), *"The Gay Deception"* (1935), *"The Gay Desperado"* (1936), *"The Gay Falcon"* (1941), *"The Gay Vagabond"* (1941), *"The Gay Sisters"* (1942), *"Gay Blades"* (1942), *"Our Hearts Were Young and Gay"* (1944), *"The Gay Seniorita"* (1945), *"The Gay Cavalier"* (1946), *"The Gay Ranchero"* (1948), *"The Gay Intruders"* (1948), *"Gay Purr-ee"* (1963) idr.

Novi pomen besede *gej* pa je nezadržno osvajal svet. V Angliji se prvič pojavi leta 1932 v drami, dve leti pozneje ufilmani, *"Dangerous Corner"* **J. B. Priestleya**: Gordon objokuje smrt svojega "ljubimca", ki je napravil samomor, in skozi solze izreče: "He had to be gay. When he was gay, he was gayer than anyone else in the world." Kasneje jo izgovori šele **Robert Morley**, seveda v naslovni vlogi filma *"Oscar Wilde"* (1960), ko od abstinta zadet naroči natakarkarju: "Ask the band to play something gay" in izbruhne v huronski krohot (po)narejenega smeha. Takrat je namreč že pomenila "ameriški evfemizem za homoseksualca", kot jo je leta 1955 označil angleški novinar in publicist Peter Wildblood².

Beseda je šla *mainstream* populaciji le počasi v uho. Ker je bila gramatično prvotno adjektiv z "nedolžnim pomenom", in bila tako, kot so to opisali nekateri heteroseksualni pisci, "ugrabljena", s tem pa naj bi bili zlorabljeni jezikovni zakoni še bolj kot moralni. Hipokrizijo so skrili pod plašč strokovnosti. Ni čudno, da je kot danes uveljavljen, resda izposojen, predvsem pa resen izraz kot sinonim za homoseksualnost, "New York Times" prvič zapisal šele 1987³. Še pri nas je kot tak prišel v medije že kar nekaj prej, z Magnusovimi festivali kot še eno obliko (sub) kulturne "diverzije".

Geji in lezbijke so ustoličili Hollywood. Žal le v teminah zakulisja, na platnu jim ni bilo omogočeno izživetje. Tako je eksperimentalni *"Lot in Sodom"* (**Melville Webber** in **James Sibley**, 1933) eden prvih in za daljše obdobje tudi eden poslednjih klasično dekadentnih filmov. So si pa zato homoseksualci utrli pot skozi stranska vrata v karakterje specifično ameriških *drag*, *sissy* in *buddy* filmov.

DRAG FILMI

Drag filmi so umetnost velikega pretvarjanja. Izhajajo iz gledališke tradicije, ki jo je v vodvilo skozi "cross-sex" izvedbo do popolnosti obvladal "female impersonator" alias "great pretender", **Julian Eltinge** (1883-1941; samomor). Mnogo igralcev je sledilo njegovi poti tudi na filmu: **John Bunny** (*The Leading Lady*, 1911), **Roscoe "Fatty" Arbuckle** (*Miss Fatty's Seaside Lovers*, 1915; *Miss Fatty in Coney Island*, 1917), **Wallace**

Beery (serija "Sweddie", 1914-16), **Bothwell Browne** (*Yankee Doodle in Berlin*, 1919), v nešteti primerih duet **Stan Laurel/Oliver Hardy** in celo **Charlie Chaplin** (*A Woman*, 1915). Posebno popularnost si je izboril naslovni lik filma "Charley's Aunt", ki so jo v številnih verzijah odigrali **Syd Chaplin** (1925), **Charlie Ruggles** (1930), **Arthur Askey** (1940) ter geja **Jack Benny** (1941) in **Ray Bolger** (1952). Burleskno tradicijo "cross-dressing" stila sta potem na televiziji uspešno nadaljevala

Foto Wilfried Forster

Benny Hill in **Milton Berle**, v angleških filmih pa so bili nenadkriljivi **Sir Alec Guinness** kot Lady Agatha D'Ascoyne v "*Kind Hearts and Coronets*" (1949), **Alastair Sim** kot šolska ravnateljica Millicent Fritton v "*The Belles of St. Trinian's*" (1954) ali **Peter Sellers** kot vojvodinja v "*The Mouse That Roared*" (1959) in kot kraljica Victoria v "*The Great McGonagall*" (1974). Del gledališke tradicije je bila tudi **Vesta Tilley** (1864-1952), ki pa je kot "male impersonator" ubirala resnejše strune. Prav tako igralko, ki so ji sledile na filmu: **Marguerite Clark** v obeh naslovnih vlogah filma "*The Prince and the Pauper*" (1916), **Marie Doro** kot "*Oliver Twist*" (1916), **Mary Pickford** kot "*Little Lord Fauntleroy*" (1921), **Gloria Swanson** kot moški iz Sunset Boulevarda v "*The Humming Bird*" (1924) ter lezbični **Alla Nazimova**, ki je v "*Revelation*" (1918) kot deček pozirala slikarju v podobi Device Marije, in **Louise Brooks**, ki je v "*Beggars of Life*" (1928) bila kot ljubek deček pravo nasprotje možatemu Richardu Arlenu. Največja kurioziteti v upodabljanju moških likov na filmu pa je nedvomno **Sarah Bernhardt** (1845-1923), največja igralka na francoskih gledaliških odrih vseh časov, ki je v filmu "*Le Duel d'Hamlet/Hamlet's Duel*" (1900) upodobila seveda znameniti naslovni shakespearjanski lik. Njej je kot "*Hamlet*" (1920) sledila še ena velika karizmatična igralka, tokrat danska zvezda gledaliških odrov, **Asta Nielsen** (1883-1972). Kasneje, tako kot tudi dandanes, ni več ravno v navadi, da bi moške vloge zasedale igralko. Eden poslednjih, a uspešnih poskusov je zasedba vloge Billyja Kwana, ki jo je v filmu "*The Year of Living Dangerously*" (Peter Weir, 1982) odigrala **Linda Hunt** in zanjo prejela Oskarja za stransko – jasno – žensko vlogo.

Moški, ki se oblačijo v ženska oblačila, so videti bodisi nemogoče absurdni bodisi žgečkljivo glamurozni, ko se trudijo izvabljeti smeh na račun žensk – velikokrat in vsevečkrat pa poskušajo tako izvabljeti smeh predvsem na svoj lastni račun. *Drag* postane velik posel šele v poznih šestdesetih. Takrat postane zvezda **Danny La Rue** na številnih odrih moških klubov in "drag" pubov, ki se rojevajo kot gobe po dežju. Resnično življenje ženskih impersonifikatorjev se je preneslo v številne fiktivne filmske karakterje, gledalec pa se ob tem le stežka znebi vtisa, da gleda pravzaprav igralčevo avtobiografijo. **Harvey Fierstein**, čeprav z imenom **Arnold Beckoff**, je nedvomno on sam kot akter filma "**Torch Song Trilogy**" (Paul Bogart, 1988), končno je tudi posnet po njegovem lastnem scenariju. Tudi **Craig Russell**, nekdanji frizer iz Toronta, ki kmalu postane novorojena zvezda **Robin Turner**, si pusti svoje življenje, ob kančku režiserjeve umetniške svobode, ufilmati v "*Outrageous*" (Richard Benner, 1977), v katerem pa ga njegov delodajalec ne pozabi opozoriti: "Being gay is one

thing, but going in drag is something else.” Prevladovalo je namreč mnenje, da so homoseksualci in *drag* umetniki (ali “moške igralke”, kot so jim tudi rekli) polbratje, ker so slednji prav tako ofenzivni, zmedeni, afektirani ali prestrašeni. Res pa je, da imajo neverjetno veliko kreativne energije, ki se kar naprej giblje na robu šoka in cinizma, kot da bi se z njima hoteli zaščititi pred vedno prisotno ranljivostjo izza maske. O tem nas prepričata zlasti dokumentarna ekstravaganca “*Paris is Burning*” (**Jennie Livingston**, 1991) in “*Where Are You?*” (**Rob Epstein** in **Jeffrey Friedman**, 1992), v katerem Danny Leonard razlaga, zakaj si je nadel make-up in postal(a) zvezda nekega bara na ameriškem jugu z imenom “Brandy”: “Ne želim biti ženska ... srečen sem kot moški. A kot Brandy lahko vzbudim pozornost, ki jo kot Danny ne bi mogel ... in tako še naprej zbiram tisoče dolarjev za aids.”

S terminom “transvestizem” nas je leta 1910 prvi seznanil Magnus Hirschfeld (ki ga je tudi sam prakticiral), prvi pa ga je v filmu “*Glen or Glenda?*” izrekel “najboljši” ameriški filmski režiser vseh časov, **Edward D. Wood Jr.** V filmu je še najbolj zanimiv dialog med psihiatrom in policajem; psihiater se trudi s pojasnilom, a policaj ostane neomajen: “Če je to beseda, ki jo vi, možje znanosti, uporabljate za moškega, ki se preoblači v ženska oblačila ... Ni neprijazna beseda in ni nespodobna, ko spoznaš ljudi, ki jih značuje.”

Mnogo se jih je sprehodilo čez filmsko platno, ni moč vseh omeniti: **Clifford David** kot Mary Sheldon v “*Riot*” (1967), **Christopher Hewett** kot gledališki režiser Roger, ki postavlja na oder gej musical v filmu “*The Producers*” (Mel Brooks, 1968), **Michael Greer** kot Queenie v zaporniški drami “*Fortune and Men’s Eyes*” (Harvey Hart, 1971), **Bert Ramsen**, ki v “*California Split*” (Robert Altman, 1974) postane Helen Brown, ker “I never had any balls”, **Michael Caine** kot psihiater v “*Dressed to Kill*” (1980) je bil nekakšen predhodnik Buffala Billa, ki ga je v filmu “*The Silence of the Lambs*” (1991) upodobil **Ted Levine** in ki je sprožil številne napade, kritike in proteste gej populacije. Transvestizem je bil tudi življenjski slog številnih prijateljev in sodelavcev “**Factory**” proizvodnje, ki jo je kot mešanico nadrealizma in pop arta ne samo v likovni umetnosti, pač pa tudi v svoji underground filmografiji zastavil vsestranski **Andy Warhol** (1926-1987, aids) *with a little help from his friend Paul Morrissey*. Filmi so nastajali bolj ali manj spontano, spisek je dolg: “*Kitchen*” (1965), “*My Hustler*” (1965), “*Chelsea Girls*” (1966), “*Bike Boy*” (1967), “*Nude Restaurant*” (1967), “*Lonesome Cowboys*” (1968), “*Blue Movie*” (1968), medtem ko se mogoče še najbolj razvpita filma “*Flesh*” (1968) in “*Trash*” (1970) avtorsko pripiseta predvsem Morrisseyju. Šestdeseta so bila ravno prav liberalna, da so nastopajoči lahko po-

⁴ Boze Hadleigh, **Holly-wood Babble On**; Carol Publishing Group, New York, str. 30.

stali, kar so si želeli, namreč *drag queens*. Svoj neizbrisljiv čar sta jim dala – ali dali, kot vam drago – predvsem **Jackie Curtis** (John Holder Jr., 1947-1985) in **Candy Darling** (James Slattery, 1948-1974), svoj pečat pa so vtisnili tudi **Holly Woodlawn**, **Mario Montez**, **Paul America**, **Joe Dallesandro**, **Edie Sedgwick**, **Viva**, **Nico**, **Ondine**, **Eric Emerson**, **Ingrid Superstar**, **Mary Woronov**, **Bridget Polk**, **Gerald Malanga** idr.

Transvestizem ne pozna meja, še najmanj spolnih. V transvestitu ni mogoče razpoznati moškega, dokler ta ni nag pred vami. O tem se je prepričal **Stephen Rea**, ko se je v filmu *“The Crying Game”* (Neil Jordan, 1992) **Jaye Davidson** slekel pred njim. Transvestita ni mogoče razpoznati, četudi imate z njim spolne odnose. **Jeremy Irons** je raje naredil samomor, ker ni prenesel, da bi ga v *“M Butterfly”* (1993) **John Lone** dokončno prepričal o svoji moškosti. Medtem ko se nekateri preprosto igrajo, pa se morajo drugi polastiti zunanjih oblik videza nasprotnega spola iz povsem praktičnih razlogov. Da bi uresničila svoje glasbene ambicije in si s tem omogočila existenco, postaneta Jerry (**Jack Lemmon**) in Joe (**Tony Curtis**) Daphne in Josephine. Kot deklice Josephine Curtis res nima nikačrsne možnosti, da bi osvojil androgino Sugar Kane (**Marilyn Monroe**), še manj sreče pa ima Lemmonova Daphne, saj ji milijonar Osgood (**Joe E. Brown**) obljubi zakon, in čeprav mu izda svojo pravo identiteto, se ne pusti zmešati: “Well, nobody’s perfect.” Ta resnica si je z leti pridobila pregovorno vrednost, režiser filma *“Some Like It Hot”* (1959) **Billy Wilder** pa status enega najuglednejših mojstrov filmske komedije, katerega odlikuje sproščen, včasih pa tudi povsem nepričakovan “sexual innuendo”. Da bi uresničila svoje pevske ambicije, je **Julie Andrews** spremenila svojo identiteto v filmu *“Victor/Victoria”* (1982), v katerem je gej promoterja Toddyja igral gej igralec **Robert Preston**, ki je prav tako kot Julie neuspešno kandidiral za Oskarja, a si ni mogel kaj, da ne bi ob tem pripomnil: “Bil sem razočaran, ker nisem zmagal v gej vlogi. Akademija te z nominacijo potreplja po ramenu, kot bi želeli reči, ‘kako pogumno!’ in ‘kakšen razpon!’, a vseeno so presenečeni, če odigraš vlogo predobro ...”⁴ Da bi uresničil svoje igralske ambicije, je **Dustin Hoffman** v filmu *“Tootsie”* (1982) namesto Michaela Dorseyja postal Dorothy Michaels. **Robin Williams** postane leta 1993 *“Mrs. Doubtfire”*, da bi se tako spet zblížal s svojima otrokoma. Kot varuško ga ne prepoznata, kaj šele njegova bivša soproga, za kar gre zahvala maski, ki mu jo oskrbita gej brat **Harvey Fierstein** in njegov ljubimec **Scott Capurro**. Takšni in podobni filmi so vedno naleteli na izjemen sprejem tudi pri *straight* publiko, še posebej pa je to uspelo z miksom blišča, nežnih satiričnih puščic in sentimentalnosti, ki je uspel podreti prenekatero homofobično pregrado. To še zlasti in

predvsem dokazuje nesluteni uspeh filma *“La Cage aux Folles”* (1978). Tako zelo, da sta se morala **Michel Serrault** in **Ugo Tognazzi** v “kletko norcev” podati še dvakrat.

Nekaterih transvestitov ni mogoče več prav prepoznati. Kot da bi njihova srca postala mesta izgubljenih duš, kot da bi bile njihove duše ujete v napačnih telesih. Od tod do transseksualcev pa je samo en korak. Z enim takšnim smo imeli opraviti pred kratkim, bil je to **Terence Stamp**, ki je kot Bernadette v filmu *“The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert”* (Stephan Elliott, 1994) držal(a) na vajetih dva radoživa transvestita, ki jima prav nobena življenjska neprijetnost ne more preprečiti, da ju ne bi obrnila v svoj prid, torej lastno zabavo. Bernadette – bognedaj, da bi jo še kdo poimenoval Ralph – pa se zresni, njeni edini cilji postanejo dom, družina, varnost in monogamija. Se pa časi in vrednote spreminjajo, saj tudi Terence Stamp že dolgo ni več greha in občudovanja vreden plavolasi *“Billy Budd”* (1962; po Melvillovi klasiki), *Sex-change* operacije so postale modna muha v petdesetih, za nekatere manj odločne in omahujoče pa tudi prava travma. **George Jorgensen**, ki je postal Christine, je bil prvi, katerega zgodba je prišla v vse mogoče medije. Tako tudi na film *“The Christine Jorgensen Story”* (Irving Rapper, 1970), v katerem “jo” je upodobil **John Hansen**. V deželi – Ameriki, kakopak – kjer vsak mesec čaka na operativni poseg 2500 tako moških kot žensk, da bi se jim uresničila komaj izrekljiva želja, jih “škandalozna transseksualna satira” *“Myra Breckenridge”* (Michael Sarne, 1970) ne more zadovoljiti, pa čeprav je avtor literarne predloge gej pisatelj **Gore Vidal**. Mnogo prepričljivejši je bil v svoji krhkosti, a tudi izgubljenosti in brezizhodju, **Chris Sarandon** kot Leon v filmu *“Dog Day Afternoon”* (Sidney Lumet, 1975). **Al Pacino** (Sonny) v svoji požrtvovalnosti, da bi ljubimcu omogočil spremembo spola, brezuspešno poskuša spremeniti pravico oz. zakon. Zapleteni človeški usodi sta impresivno predstavili tudi angleški igralki **Anne Heywood** kot Roy/Wendy v *“I Want What I Want”* (1972) in **Vanessa Redgrave** kot Dick/Renee v filmu *“Second Serve”* (1986). Oba filma sta posneta po resničnih življenjskih izkušnjah, prepričljiva naslova pa še ne povesta vsega; nič o seksualni frustraciji in osamljenosti, ki obvezno sledi po takšni operaciji. Sicer pa o tem ni potrebno izgubljeni besed za vse tiste, ki so si 11. 10. 1995 na TVS ogledali kanadski film *“Le Sexe des Etoiles”* (1993). **Tim Curry** kot Frank N. Furter v transvestiji *“The Rocky Horror Picture Show”* (1975) zapoje: “I’m a sweet transvestite from transsexual Transylvania” in nam v korzet odet oznani, da čezseksualne oz. onkrajspolne igrice zares ne poznajo meja. Pisateljica **Virginia Woolf**, igralka **Tilda Swinton** in režiserka **Sally Potter** vas s filmom *“Orlando”* (1993) o tem končno dokončno prepričajo.

⁵ Boze Hadleigh, *Conversations With My Elders*; GMP Publishers Ltd, London 1989, str. 26.

⁶ Boze Hadleigh, *Hollywood Babble On*; Carol Publishing Group, New York 1994, str. 147.

⁷ Boze Hadleigh, *prav tam*, str. 154.

LAŽNE IDENTITETE UPORNIKOV BREZ RAZLOGA

Za igralce, vsaj za velike zvezde se zdi tako, je Hollywood pisal scenarije tudi za življenja izza filmskih kamer. Radi so se jim podrejali, saj filmov niso prodajali producenti, pač pa oni sami z izpisi svojih imen na plakatih, ki so vabili gledalce v kino. Zato pa so plačali s svobodo, kajti na lepem niso bili več samo "The Biograph Boy" ali "The Vitagraph Girl", ampak osebe z imenom in priimkom, osebe iz mesa in krvi torej, katerih telesa z neomadeževanimi dušami vred so postala ljudska last. Mnogi so bili tako svojo rožnatost nujno prisiljeni prikriti s *twilight zakoni*: **Katharine Cornell** in **Guthrie McClintic**, **Lynn Fontanne** in **Alfred Lunt**, **Charlie Farrell** in **Virginia Valli** ter kostumograf **Gilbert Adrian** in **Janet Gaynor**, prva z Oskarjem nagrajena igralka. **Robert Taylor** (1911-1969), ki je s kamelijami obsipaval **Greto Garbo** v filmu "Camille" (1936), je svojo homoseksualnost zapiral v školjko celo pred kolegi geji. O tem piše Boze Hadleigh v knjigi "Conversations with my elders", podatke pa mu je oskrbel igralec **Sal Mineo**: "Nekoč mi je pripovedoval, da je v Italiji, sredi '60. let, srečal pokojnega Roberta Taylorja. Taylor je bil že šibak. Snemal je italijansko serijo (The Glass Sphinx, 1967). In Sal je vedel, da je bil gej. Čeprav Taylor ni bil njegov tip, je hlepel po njegovi naklonjenosti ali priznanju. Bila sta predstavljena drug drugemu in šla skupaj na pijačo v restavracijo. Do tiste pijače nista nikdar prišla, saj Taylor ni bil – na Salovo razočaranje – prijazen človek. Ni bil 'tovariški'. Niti gejem."⁵ Ob neki drugi priliki je bil Sal Mineo še bolj neizprosni: "Vedno se je govorilo, da je bil Robert Taylor biseksualec, da je bila njegova zakonska zveza z Barbaro Stanwyck dogovorjena in da je tudi ona bila gej."⁶ Igralka **Barbara Stanwyck** (1907-1990), uspešna tudi kot lezbijka Jo v filmu "Walk on the Wild Side" (1962), pa žal ni mogla prikriti besede, s katerimi jo je okarakteriziral njen stanovski kolega Walter Huston: "Barbara Stanwyck je raje snemala vesterne kot kaj drugega, kjer je morala biti načičkano oblečena in se poditi za moškimi. V srcu je bila kavbojka. Ali kavboj – bila je ena najtrših, najdoslednejših žensk v tem mestu in je prenehala igrati tiste stare an-ban-pet-podgan igre že leta nazaj."⁷

Errol Flynn (1909-1959) si je utrl pot v Hollywood iz daljne Tasmanije. Seks simbol je postal s filmom, v katerem je nastopil kot "Captain Blood" (1935). Njegovo mehiško deško moštvo so poimenovali FFF alias Flynn's Flying Fuckers. Vendar pa njegovi eksperimenti z najstniki, ki včasih še to niso bili, ne govorijo strogo o njegovi homoseksualnosti, kot trije zakoni ne govorijo strogo o njegovi biseksualnosti. Bil je preprosto

seksualen, kot je potrdila tudi ena njegovih soproj, biseksualna igralka **Lili Damita** (1901-1994). In prav zato je več kot zanimivo branje o njem, ki je v obilju dostopno. Jack L. Warner si ni mogel kaj, da ne bi k svoji lastni avtobiografiji "My First Hundred Years in Hollywood" v uvodu zapisal, da je Flynn "krasen, seksi, živalski paketek", medtem ko je v biografiji "Errol Flynn, The Untold Story"(1980) Charles Higham precej bolj neizprosni. Poleg številnih homoseksualnih avantur ga proglasi tudi za nacističnega agenta v službi gestapa. Kakorkoli že, res pa je, da je Tyrone Power uprl svoje oči vanj, in tako se je rodila ena najbolj intenzivnih, čeprav kratkotrajnih gej pustolovščin.

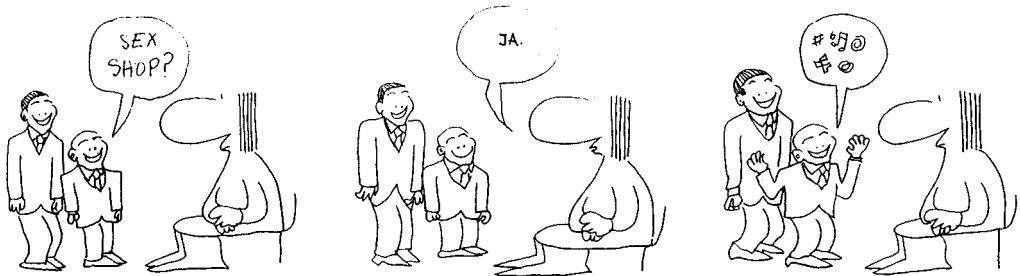
Tyrone Power (1913-1958) je izšel iz gledališke družine v Cincinattiju. Tudi sam je najprej preizkusil trd(n)ost odrskih desk. Kmalu se je preselil v New York, na Broadway torej, od tod pa je bilo povsem blizu do podpisa pogodbe s *20-th Century Fox*. S svojim zgodnjim filmom "*Lloyds of London*" (1937) je že postal *star*, bil pa je toliko patriot, da se je v letih 1942-45 rekrutiral v vojsko med mornarico. Medtem ko je živel še v New Yorku v letih pred svojo obetajočo filmsko kariero, je bil njegov ljubimec **Robin Thomas**, pastorek znamenitega igralca Johna Barrymora. Jasno, njuno razmerje se je končalo s Powerjevimi odhodom v Hollywood. Tam se je poročil z igralko Annabello, po ločitvi pa se je vezal "samo" še dvakrat. **Rock Hudson** je postal boter njegovega sina Tyronea III. Hector Arce popisuje v knjigi "The Secret Life of Tyrone Power" njegova tako moška kot ženska razmerja, poseben poudarek pa daje aferi z Errolom Flynnom, šele na drugem mestu pa se znajde **Lorenz Hart** (1895-1943), znameniti tekstopisec za skladbe, ki jih je pisal v duetu z **Richardom Rodgersom**. Najbolj skrivnosten pa je neimenovan igralec, eden izmed zvezdnikov *Foxovih* filmskih uspešnic štiridesetih let. Za nikogar ne dam roke v ogenj, kljub temu pa si upam naštetih nekaj možnih "osumljenecov": **Clark Gable**, **Gary Cooper**, **Cary Grant**, **Van Johnson**, **Alan Ladd**..., ampak če se tudi opečem, bi po lastni intuiciji rekel, da je bil to **Roddy McDowall**. Sicer pa, če je bil Power neizrekljiv, sem lahko tudi jaz zmotljiv?

Kar je res, je res, pisci takšnih in podobnih biografij so se do igralcev za življenje obnašali dovolj pietetno. Čim pa so se poslovali s tega sveta, so kot krokarji planili nadnje. Takoj po smrti so jih potegnili iz "klozeta". Že res, da velja tudi za mrtve vse dobro, če pa se o pokojnem odkrije kaj rožnatega, kaj je v tem slabega?! **Cary Grant** (1904-1986) je v svojem bistvu veljal za rafiniranega, uglajenega in duhovitega igralca, kot nekakšen epitom olikanega in elegantnega "man-about-town". Kot Archibald Alexander Leach se je rodil v angleškem pristanišču Bristol, se najprej pridružil akrobatski skupini, s

⁸ Warren G. Harris, *A Touch of Elegance*; Sphere Books Ltd, London 1990, str. 92.

⁹ Boze Hadleigh, *Hollywood Babble On*, str. 149.

sedemnajstimi leti pa odšel v New York na lov za igralsko kariero, ki se mu je nasmehnila z uspehom filma *“The Awful Truth”* (1937), s katerim se je uvrstil med superzvezdniško elito, podkrepljeno in utrjeno predvsem z vlogami v filmih Howarda Hawksa in Alfreda Hitchcocka. Čeprav je sklenil sedem zakonskih zvez, je postal očka šele pri šestdesetih, ko je poštar pozvonil dvakrat. V njegovi biografiji *“A Touch of Elegance”* (1987) ga je avtor Warren G. Harris razkrinkal kot homoseksualca: *“Potem, ko sta Grant in Scott že živela skupaj kakšnih pet let, je njuna zveza začela vznemirjati kolumniste obrekljivih časnikov in druge varuhe hollywoodske morale. Čeprav je to bilo povsem sprejemljivo tedaj, ko sta šele začela svoji profesionalni poti, sta sedaj dva odrasla moška pač bila dovolj uspešna, da bi si lahko privoščila ločeni stanovanji. Da bi nevtralizirali govorce, da sta morebitna ljubimca, so se v ljubiteljskih revijah začele pojavljati zgodbe, ki so poudarjale njune moške, možate kvalitete.”*⁸ Sicer pa ima o takšnih

“sostanovalcih” svoje mnenje tudi Sal Mineo: *“Nick Adams mi je – v času snemanja ‘Upornika brez razloga’ – pripovedoval, da sta z Jamesom Deanom imela veliko romanco – ne vem pa, ali se je dogajala, ko sta živela skupaj ali ne. V Hollywoodu je znana tale sostanovalska zgodba – Brando in Wally Cox, Brando in Tony Curtis, Cary Grant in Randolph Scott – in vedno so okrog nje tudi govorce, pa čeprav niso resnične ... Mislim pa, da si Hollywood po tihem želi, da bi bile resnične. Takšni ljubki pari ...”*⁹ Ob tem velja opozoriti na dejstvo, da Grantov ljubimec Randolph Scott (1898-1987), sicer junak vesternov B-kategorije, ni bil nikoli označen kot gej. In še zanimivost: Cary Grant je v filmu *“Night and Day”* (1946) igral gej skladatelja **Cola Porterja** kot *straight* osebnost, prav tako pa tudi gej igralec **Monty Woolley**, ki je v filmu igral samega sebe.

So bili *uporniki brez razloga* sploh uporniki z razlogom ali brez, je stvar hollywoodske filmske mašinerije. Dejstvo je, da jih je potrebovala in lansirala med publiko, željno nekonven-

cionalnih junakov in novih idealov. Filmsko industrijo je bilo potrebno dodobra prevetriti in ena prvih osvežitev je bil nedvomno **Montgomery Clift** (1920-1966). Svojo kariero je pričel kot maneken že pri trinajstih letih. Bil je neverjetno čeden mladenič, pa vendar se je šele po enajstih letih gledaliških izkušenj odločil za film in leta 1941 podpisal pogodbo z *MGM*. Kot da ne bi bil povsem prepričan o svojih igralskih sposobnostih, se je najprej vpisal v slavni "Actors Studio", svoj prvi veliki uspeh pa je dosegel s filmom Howarda Hawksa "*Red River*" (1948), v katerem mu je delal družbo najslavnejši kavboj John Wayne. Žal pa se s svojo homoseksualnostjo ni mogel nikoli docela sprijazniti, ni mu mogla pomagati niti velika prijateljica Elizabeth Taylor, še manj pa psihiater oz. psihoanalitik **William Silverberg**, četudi je bil sam gej. Tudi "posiljene" zveze z ženskami so se končale klavrno, saj so bile že vnaprej obsojene na neuspeh. V ženski družbi se je vedno dobro počutil, še posebej, če so bile to starejše kolegice, kot *Rosalind*

Russell (1908-1976) ali pa predvsem Myrna Loy (1905-1993), pri kateri je vedno našel tako željeno materinsko zaščito, po kateri je tako vroče hrepenel. Da bi se (do)končno odpovedal in poslovil od homoseksualnosti, si je v sanjah omislil tudi poroko. Njegova nesojena nevesta naj bi postala črna broadwayska pevka **Libby Holman** (1904-1971; samomor). Kot lahko beremo v biografiji "Montgomery Clift – beautiful loser", njen avtor Barney Hoskyns razodeva resnico, da Clift ni imel nikoli obilice gej prijateljev. Prva sta mu obrnila hrbet mladostna prijatelja **Ned Smith** in **Kevin McCarthy**, leta 1914 rojeni igralec in brat lezbične pisateljice **Mary McCarthy** ("*The Group*"). Potem se je na srečo v njegovem življenju znašel kostumograf **Claude Perrin**, ko pa mu je bilo vsega zadosti, se je čestokrat odpravil v gej enklavo Long Islanda in si tam privoščil sadomazohistični seks z dečki, ki si jih je nabral na obali. Zadnji, ki je bedel nad njim, je bil "medicinski brat" **Lorenzo James**, saj Monty, poln alkohola in droge, že dalj

¹⁰ Leigh W. Rutledge, *Unnatural Quotations*; Alyson Publications, Boston 1988, str. 31.

¹¹ Marlon Brando/Robert Lindsey, *Songs My Mother Taught Me*; Century, London 1994, str. 157.

časa ni več zmožel voditi in uravnnavati svojega življenja. Veliko napako pa bi storili, če ne bi zapisali, da mu je vseskozi, še posebej v nezavidljivih depresijah, stal ob strani prijatelj in kolega **Roddy McDowall**.

Tudi **Marlon Brando** bi si lahko s svojim *wild one* imidžem zaslužil daljši odstavek. Pa mu ga ne privoščim, zaradi njegove hipokrizije. Saj, ne morem zanikati, da ne bo kot Stanley Kowalski v "A Streetcar Named Desire" (1951), Marc Antony v "Julius Caesar" (1953), Fletcher Christian v "Mutiny on the Bounty" (1962), Don Corleone v "The Godfather" (1972) itd. večno živel kot filmski junak, pa čeprav je upor že zamenjal s konformizmom. Že res, da je v začetku sedemdesetih let izjavil: "Kot mnogi moški sem tudi sam imel homoseksualne izkušnje in se tega ne sramujem."¹⁰ Zato pa je toliko bolj nerazumljiva sprenevedajoča izjava, ki jo je v lastni avtobiografiji "Songs My Mother Taught Me" (1994) zapisal o svojem prijatelju Montyju: "Res ne vem, če je bil Monty homoseksualec.

Kasneje mi je nekaj ljudi govorilo, da je bil, a že o sebi sem slišal toliko laži, da niti ne verjamem več, kaj ljudje govorijo o drugih. Vem pa, da je v sebi držal težko čustveno breme in da se nikdar ni naučil, kako ravnati z njim."¹¹ Svoje prejšnje izjave ni zanikal, verjetno je že pozabil nanjo. Monty in Brando sta skupaj zaigrala samo enkrat, in sicer v filmu "The Young Lions" (1958). Prvi v vlogi ameriškega junaka, drugi kot nacist, kar bi lahko bilo tudi indikator njunih medsebojnih odnosov.

James Dean (1931-1955) še danes, dobrih štirideset let po svoji tragični smrti, ostaja legendarni upornik, ki je postavil ameriško kulturo na glavo. V hipu je postal karizmatična oseba, avtentična filmska ikona nenavadno osamljene, nerazumljive in odtujene podobe junaka, ki bi ga nešteti radi posnemali, a nikomur ni in ne bo uspelo. James Dean je (bil) en sam. Edini. Nekoč se je pohvalil svojim prijateljem: "Pet velikih imen v Hollywoodu mi ga je pofafalo ..." Svoje največje (platonične) ljubezni pa ni mogel nikoli osvojiti. Pisatelj **Truman Capote**

pripoveduje: “Brando mi je pripovedoval, da mu je Jimmy Dean ves čas telefoniral ter da ga je poslušal govoriti po telefonski tajnici, ni pa mu odgovoril niti mu se oglasil. To je bil eden izmed bolj odbijajočih Marlonovih vidikov. Enostavno se je prestrašil...”¹² Skladatelj in pevec **Peter Allen** (bivši soprog Lize Minnelli, ki je leta 1992 umrl za posledicami AIDSa) je razumel, zakaj se njuno razmerje ni moglo uresničiti: “Dennis Hopper trdi, da James Dean ni bil gej. Mogoči ima prav vse dotlej, kolikor je bil Jimmy biseksualec. Prav gotovo pa ni bil heteroseksualen; raje je imel moške, ki so ga lahko obvladovali, zato je tudi častil Marlona Branda – poleg njegove velike nadarjenosti. Morate vedeti, da so mnogi fantje v Hollywoodu, ki so v svoji mladosti pluli v obe smeri, zrasli v konservativne in preplašene možakarje in ne le, da zanikajo stvari o sebi, temveč o vseh, ki so jih dobro poznali.”¹³ Dean na žalost ni imel sreče niti z Montgomeryjem Cliftom, ki ga je prav tako neskončno oboževal tudi kot igralca. Ko pa ga je poskušal

¹² Boze Hadleigh, *Hollywood Babble On*, str. 150.

¹³ Boze Hadleigh, *prav tam*, str. 156.

¹⁴ Boze Hadleigh, *prav tam*.

¹⁵ Mick St. Michael, *James Dean In His Own Words*; Omnibus Press, London 1989, str. 61.

osvojiti tudi kot človeka, je naletel na nepredirni ščit njegovega telesa. **Nancy Walker** (1921-1992; igralka in režiserka filma “*Can’t Stop the Music*”, 1980) je pripovedovala iz lastnih izkušenj: “Bila sem ena Montyjevih najboljših prijateljic. Vem, da je James Dean občudoval Montyjevo nadarjenost in izgled, ni pa doživel kaj več od bežne zatreskanosti vanj, kaj šele neke velike strasti. Monty in Jimmy sta si bila preveč podobna v svojih seksualnih željah, da bi si bila drug drugemu privlačna. In preveč mazohistična.”¹⁴ Vsaj zanimiva pa je izjava igralke **Carroll Baker**: “Mislim, da je Jimmy umrl nedolžen.”¹⁵

James Dean si je svojo igralsko izobrazbo zagotovil najprej na “Santa Monica Junior College” v Kaliforniji, že naslednja postaja je bila znamenita UCLA. Od tod ga je v svojo dramsko skupino zvabil leta 1921 rojeni igralec **James Whitmore**, ki mu je s svojimi zvezami omogočil tudi nekaj televizijskih in nekaj manj pomembnih, a za nadaljnjo kariero dokaj bistvenih “odskočnih” filmskih vlog. Leta 1951 se je preselil v New

¹⁶ *Mick St. Michael, prav tam, str. 62.*

York, njegova šola je postal "Actors Studio", gledališče pa Broadway. Vloga homoseksualnega arabskega dečka, ki jo je **Andre Gide** oblikoval v proznem delu "*L'Immoraliste*", mu je bila v dramski priredbi pisana na kožo. Nad njim je tedaj bedel ugledni supervizor, a tudi ljubimec **Roger Brackett**. V njegovi najemniški sobici pa tudi ni šlo brez ljubezenskih avantur, zanjo je najprej poskrbel igralec **Nick Adams** (1931-1968; samomor), kasneje pa živahni in radoživi, čeprav kot igralec povsem neuspešni **Bill Bast**: "Gej kot opisni pojem bi opredelil Jimmyja na tako omejen način. Preizkusil je mnogo novih stvari in bil je vedno odprt za nove izkušnje, a odgovora ne morem dati le zato, ker bi bolj zožil kot razširil njegovo osebnost. Bil je ogromno stvari ..." ¹⁶ Vem, da poznate vse tri njegove remek filme: "*East of Eden*" (1955), "*Rebel Without a Cause*" (1955) in "*Giant*" (1956). Za prva dva je glasbo napisal še en njegov ljubimec, **Leonard Rosenman**. Zanimivo je, da je več filmov – kot jih je *Lucifer v blue jeansu* ali *Peter Pan v Porscheju* posnel, predno se je pri štiriindvajsetih letih odločil za odhod v večnost – o njegovem kratkem življenju ufilmanih kasneje. Njegov sostanovalec in zaupnik William "Bill" Bast je za britansko televizijo že leta 1958 napisal dramo "*The Myth Makers*", ki jo je kot celovečerec udejanjil gej režiser **Silvio Narizzano**. Čas za resnico še ni bil zrel, zato je bil Dean poimenovan Alan Swift, mladi filmski zvezdnik, katerega pre zgodnja smrt objokuje vdova (**Pat English**) in predvsem mati (**Kate Reid**), ki se ne more sprijazniti z igralčevim "napačnim in nevarnim" kultom. Bill Bast je za televizijo leta 1976 napisal scenarij še za eno ekranizacijo, in ker je bil tokrat "čas" primernejši, vsebine ni več zavijal v dvoumnosti, saj je film poimenoval preprosto in jasno, "*James Dean*", režiral pa ga je **Robert Butler**. Žal ne posebno uspešen film govori izključno o njunem odnosu; včasih prijazno, ljubeznivo in (za) ljubljeno kot tudi kaotično in kritično razmerje sta upodobila **Michael Brandon** kot Bast in **Stephen McHattie** kot Dean, ki se ga še najbolj spominjamo po stavku: "Življenje je prekratko, želim početi vse." Režiser **Robert Altman**, navdušen Deanov fan, je leta 1982 posnel igrani film "*Come Back to the 5 and Dime, Jimmy Dean, Jimmy Dean*". Večne Deanove oboževalke (Cher, Sandy Dennis, Kathy Bates, Sudie Bond in Karen Black, ki poskrbi za šok, ker se pojavi kot transseksualec z zanimivo moško feminilnostjo) se zberejo ob 20. obletnici smrti, saj so liderke njegovega fan kluba v Teksasu. Sicer pa je Altman posnel "*The James Dean Story*" že leta 1957, in sicer kot dokumentarec, v katerega je vključil intervjuje z njegovimi prijatelji, sodelavci in družinskimi člani. Ob lanskoletni okrogli obletnici smrti je Hollywood obljubil dva projekta. Prvega, "*James Dean: An American Legend*", naj bi režiral debitant

Alan Hogue, drugega s preprostim naslovom "*James Dean*" pa s toliko več denarja bratov Warner **Des McAnuff**. Ker se ne morejo dogovoriti, kdo naj bi ga upodobil (Johnny Depp, Leonardo DiCaprio ali Brad Pitt), bo verjetno scenarij obtičal kar v predalu. Hollywood ni institucija, ki bi filme samo izdelovala, zadolžena je namreč tudi za obljube, ki pa ji še zdaleč ne pomenijo tudi dolga.

Rock Hudson (1925-1985) je bil eden tistih *bona fide* zvezdnikov, ki ostaja v spominu bolj kot katerikoli njegovih šestdesetih filmov. Mnogi se znajdejo v zagati, če morajo naštetih kaj več kot le peščico njegovih del, res pa je, da bosta vsaj najbolj znamenita in razvpita filma "*Pillow Talk*" (1959) in "*Giant*" (1956), ki mu je prinesel tudi edino nominacijo za oskarja, ostala vedno v spominu. V slednjem je glavno žensko vlogo odigrala **Liz Taylor**, njegova prijateljica in zaupnica, o kateri je ob neki priliki dejal: "Elizabeth Taylor ima rada moške okrog sebe. Čeprav gre le za enega in čeprav je vse platonsko. Ne verjamem, da ima mnogo prijateljic ... Je romantična, in z moškimi v bližini dobi občutek romantičnosti, a brez gnjaveža."¹⁷ Saj, zato ima ta "pederska mati" tako rada geje. Mimogrede, tudi njen drugi soprog, igralec **Michael Wilding**, je bil gej. Seveda pa je predvsem geje imel rad tudi Rock Hudson. In ker sta bila njegova soigralca v "*Velikanu*" tudi **Sal Mineo** in **James Dean**, se romanci z njima pač ni mogel upreti, čeprav o Jimmyju ni imel najboljšega mnenja: "Osebnost ga nisem imel posebno rad", vendar je še pristavil, "kar pa ni pomembno ... Bil je briljanten mladenič, ni pa vedel, kaj naj počne s starimi."¹⁸ Ker se je Jimmy poslovil od življenja tik pred zadnjim prizorom zadnjega filma, ga je, če dobro pogledate, nadomestil drug gej igralec, **Nick Adams**.

Rock Hudson se je kot Roy Harold Scherer rodil v Winnetki, Illinois, očetu mehaniku in tovarnjakarju. Nista se razumela in kmalu je postal Roy Fitzgerald, v spomin na starega očeta. Oče mu je namenil svoje delovno nasledstvo, ki bi bilo za Roya seveda prava mora. Kakor je bila prava mora tudi velika osamljenost. "Ljudje niso bili tako prijazni kot na Srednjem Zahodu. Bilo je zelo težko najti prijatelje,"¹⁹ se je spominjal. Vendar pa je v Long Beachu obstajala homoseksualna komuna in Roy jo je leta 1947 odkril. Tu je bil gej bar, po katerem so se "sprehajali" moški in poslušali opolzke pesmi, ki so jih pele črnske pevke. Ob vikendih pa so se zbirali na plaži, se predajali soncu ob vili Riviera, kjer so si na Ocean Boulevardu najemali sobe. Roy je bil tako prvič predstavljen precejšnji skupini moških, ki so bili do svoje (homo)seksualnosti scela in povsem odprti. Eden od njih, ki ga je Roy srečal, je bil **Ken Hodge**, producent radijske oddaje "*Lux Radio Theatre*". Roy je imel takrat šele enainvajset let, Ken šestintrideset, a imel je

¹⁷ Boze Hadleigh, **Hollywood Babble On**, str. 78.

¹⁸ Rock Hudson/Sara Davidson, **Rock Hudson - His Story**; Bantam Books, London 1988, str. 91.

¹⁹ Rock Hudson/Sara Davidson, *prav tam*, str. 41.

²⁰ Boze Hadleigh,
Hollywood Babble On,
str. 143.

čudovite plave lase, odličen stil oblačenja, živel pa je v podstrešnem stanovanju z neprecenljivim klasičnim pohištvom gradu Marmont, last njegove tete Bernadette. Ken je bil prva oseba, ki je Roya seznanil s show businessom. In, seveda, s seksom; postala sta ljubimca in se preselila v Hollywood. Tu je Royu prekrizal pot **Henry Wilson** in Ken je izpadel iz igre.

Wilson je bil razvpit homoseksualec, a uspešen tudi kot "lovec na zvezde". Imel je stalno spremstvo mladeničev, ki so mu delali družbo v nočnih klubih in prihajali na vrtoglave zabave v Stone Canyon, kjer je stanoval. Bil je razvpito znan, predvsem po tem, da je skoraj vsem novoodkritim filmskim igralcem, večinoma gejem, spremenil originalna v nova imena. Royeva lepota in privlačnost sta bila njegov zaščitni znak, žal ne dovolj izrabljen in uporabljen v filmskih vlogah. Sicer je tudi sam priznal, da je njegov talent relativno omejen. Wilsonu se je sprva celo upiral, mogoče iz narcisoidnosti, vsekakor pa zaman. Rodila se je zvezda. Debitiral je v filmu *"Fighter Squadron"* (1948), a slava še zdaleč ni prišla čez noč. "Fant iz soseščine" je zablestel šele v melodramah dansko-ameriškega režiserja Douglasa Sirka: *"Has Anybody Seen My Gal?"* (1952), *"Magnificent Obsession"* (1954), *"Captain Lightfoot"* (1955), *"All That Heaven Allows"* (1956), *"Written on the Wind"* (1957) ali *"The Tarnished Angels"* (1958). Hudson je ženske v svojih filmih pogosto ljubil ali pa jih sovražil, še največkrat pa oboje hkrati. "Box Office" zvezda št. 1 je postal leta 1957 in potem leta 1959 še enkrat, takrat po zaslugi "posteljne komedije" *"Šepetanje na blazini"*, eni od treh uspešnic, ki jih je zaigral s prijateljico **Doris Day**, na račun katere se je znal tudi pošaliti: "Zakaj ne date v naslov tega: 'Z Doris je posnel le tri (filme)!' In utrdil norme za ogromno ljudi."²⁰ Mimogrede: leta 1960 in 1962 ga je s prvega na drugo mesto "box officea" izpodrinila prav Doris Day. Skozi šestdeseta leta je bil Rock domače ime na jeziku prav vsake vsaj malce filmsko zanesenjaške gospodinje, trdno zasidran v *klozetu* in zakamufliran s pogodbeno poroko z Wilsonovo tajnico Phyllis Gates, s katero pa zakon, logično, zares ni mogel dolgo trajati. Zaradi njegovih agentov, menedžerjev, producentov in drugih skrbnikov "moralne avtoritete" igralca, gejev na filmu seveda ni smel igrati. Še najbolj se je gejevstvu približal z vlogo playboya v filmu *"A Very Special Favor"* (Michael Gordon, 1965), v katerem ponareja nepristranskost do deklet, tudi ko ga hoče zapeljati njegova psihiatrinja Leslie Caron. Žal je imel kasneje s filmi vse manj sreče, s tem pa tudi vse manj uspeha. Nekaj dela je našel na televiziji, kjer je v seriji *"Dynasty"* (1984-85) zavladata prava panika oz. škandal, ki so ga zagnale "kolegice" v zvezi z njegovimi poljubi. Zadnji film *"The Ambassador"* je bil končan šele leto dni po njegovi smrti; neuspešno delo je predvajala tudi TVS.

Sedaj pa nazaj v njegovo mladost, v njegovo zasebno in ljubezensko gej življenje. **Mark Miller** je bil pevec, **George Nader** pa študent igre, petja in plesa, ko sta se leta 1947 srečala pri sodelovanju v produkciji musicala "Oh, Susannah!" v *Pasadena Playhouse*. "Oba sva bila vzgojena v veri, da se zaljubiš in ostaneš zaljubljen vse življenje."²¹ je izjavil George Nader, sicer kasneje renomirani filmski igralec in režiser. Mark jih je imel petindvajset, George trideset in Rock šestindvajset let, ko so se leta 1951 srečali. Najprej so živeli v troje in eden izmed razlogov, da so si postali tako blizu, je bil v tem, da se niso smeli svobodno gibati izven zidov in se preveč prikazovati v moški družbi. To je bil še čas "srednjega veka", beseda gej se še ni javno uporabljala, za ljudstvo so bili preprosto *fairies*. Vsi trije so bili globoko v "ilegali": če si je kdo želel tipa, za katerega ni bil prepričan, ali je gej, je o tem dobro obveščeno osebo povprašal s frazo "is he musical?". Ja, takšno je bilo takrat življenje, pravzaprav nič manj in nič bolj zabavno kot dandanes. To seveda še posebej dobro vedo slovenski filmski delavci oz. umetniki.

Edino dovolj svobodno mesto, kjer so se geji počutili kolikor toliko samozavestno, je bil Lake Arrowhead. Nekateri, še posebej Rock, so imeli pravo fobijo, da ga ne bi zasačili v seksualni situaciji z moškim. Če je imel sostanovalca, je obvezno imel tudi dva telefona. Prav bolešno je pazil, da ga fotografi niso nikdar mogli slikati z moškim. S kakšnim skrivnostnim, pravzaprav vohunskim načinom je sprejemal partnerje v sobo in se od njih poslavljaj, je povedal njegov prijatelj, igralec **Dean Dittman**: "Kot bi za nami oprezali Rusi." Ampak zadeva je bila v petdesetih letih za geje v Ameriki vse prej kot rožnata, zato je Dittman že precej resneje dodal še: "Kar pravzaprav tudi so."²²

Prva tri leta je Rockov sostanovalec bil **Bob Preble**, igralec s pogodbo pri *Twentieth Century Fox*. Mimogrede: Rocku je filme narekoval *Universal*. Rocka in Boba je seznanil Wilson in postala sta najboljša prijatelja; Preble je vedel, da je Hudson gej: "... in sem bil malce vznemirjen, nakar sem si dejal, le premikaj se po vetru." Rock je govoril Marku in Georgu, da je Bob *straight* in da sta izključno sostanovalca, ampak nekateri drugi prijatelji so vedeli povedati, da je bilo njuno razmerje intimno. Nenazadnje je celo Preble priznal, da sta on in Rock imela "malce eksperimentiranja ob nekaterih priložnostih, po tem, ko sva malce popila, vendar ni bilo nič takega, čemur bi lahko rekel resen odnos. Mislim pa, da je le upal, da bodo ovire sčasoma padle. Celotna situacija je začela preraščati v nekaj, kar bi bilo tuje meni samemu ali mojemu vedenju. Preden se je to zgodilo, sem odšel in se poročil z Yvonne."²³

Rock je imel strahotno veliko seksualne energije. Mark Miller se je nekoč pošalil: "Če ti nekdo pomigne, še ne pomeni, da

²¹ *Rock Hudson/Sara Davidson, Rock Hudson - His Story*, str. 51.

²² *Prav tam*, str. 56.

²³ *Prav tam*, str. 64.

²⁴ *Prav tam, str. 57.*

²⁵ *Prav tam, str. 57.*

²⁶ *Prav tam, str. 170.*

ga moraš tudi pofukati”, ampak Rock se ni pustil zмести in je odgovoril: “O, pač.”²⁴ V tistih časih je v Ameriki prevladovala “modrost”, da je bil moški lahko normalen ali pa peder. Nič takega kot biseksualnost ni prišlo v poštev. V resnici pa je seveda obstajala pisana paleta variant homoseksualnih tipov, od tistih, ki so bili feminizirani, do takšnih, ki so skušali biti videti čimbolj možati. Rock je omenil nekemu prijatelju, da je bil režiser **Stockton Briggie** “najbolj ‘straight’ homoseksualec, ki jih je kdajkoli srečal. Brez kakršnihkoli ženskih sledi v obnašanju, celo zasebno, med prijatelji, ne.”²⁵

Ampak zgodilo se je, da je prišlo do prvih sumničenj o Rockovi seksualni identiteti. Poleti leta 1971 je skupina gejev na Manhattan Beach v Kaliforniji pripravila sicer tradicionalno, vsakoletno zabavo, ki so jo vedno zabelili tudi s kakšno zanimivo temo. Tokrat so uprizorili slavnostno poroko oz. sklenili sveti zakon med Rockom Hudsonom in **Jimom Naborsom**. Trač rubrike trač časopisov so bile naslednji dan vse polne novic o “nezaslišani” zvezi dveh hollywoodskih zvezd. A treba je priznati, da so bili “novinarji” dovolj diskretni, saj so zapisali le: “One is like the Rock of Gibraltar; the other is like your neighbor.”²⁶ Res, povsem zabavno, ampak Rock od takrat dalje ni imel več miru. Na televiziji, radiu, v časopisih in celo po telefonu so ga novinarji nadlegovali, naj končno javno odgovori na namigovanja. “Potolažil” jih je z odgovorom, da je Jim Nabors samo njegov “priložnostni” prijatelj. Končno je bil Rock še vedno *king*, Jim pa *queen*, seveda pa jim je to zamolčal.

Zadnji, najbolj znani, razvpiti in zviti Rockov ljubimec je bil **Marc Christian**. Srečala sta se jeseni leta 1982. Marc je bil *health freak* in je občasno “delal” v fitness studiu. Imel je enaindvajset in Rock sedeminpetdeset let. Njuno zgodbo opisuje film “*Rock Hudson*” (**John Nicolella**, 1990), v katerem naslovnega junaka poskuša uosebiti dokaj neznan **Thomas Ian Griffith**. Marc menda ni bil seznanjen z Rockovo boleznijo in tako bil potrjen možni okužbi in strahu pred njo, ko je za bolezen le izvedel. Le on ve, koliko resnice je bilo resnično v teh trditvah. Če bi Rock Hudson umrl za rakom ali srčnim infarktom, bi njegova smrt izzvala mnogo manjšo pozornost javnosti. Kljub njegovemu lastnemu molku in kljub molku njegove številne gej družbe, je Rockova homoseksualnost postala javna tema. Ne dolgo, predno je zbolel, so mu ponudili *butch-gej* vlogo v “*La Cage Aux Folles*” Allana Carra, ki jo je najprej igral Gene Barry, potem pa gej igralec Van Johnson, in Rock je pri tem musicalu kot gledalec neznansko užival. Sam pa je vlogo, žal, zavrnil. Takoj po Rockovi smrti je eden izmed njegovih tovarišev odšel na televizijo in zanikal, da bi bil “nujno” gej. Isto se je pisalo v revijah in časopisih. Mediji so se dali z lahkoto zapeljati homofobiji, priznati pa jim je treba tudi, da

so v javnosti zbudili zavest o aidsu, saj so jo opozorili, da se ji ne more upreti niti bogastvo, slava ali oboževanost, in tako posredno pomagali podpirati fundacije za raziskave aidsa ter skrbeti za njegove žrtve. Rock Hudson je bil slaven že dolgo prej, preden je zbolel za aidsom. In bo slaven še potem, ko mogoče aidsa že ne bo (nikoli) več. Tik pred smrtjo, 2. 10. 1985, je še dejal: "Nisem srečen, ker imam aids, a če bo to pomagalo drugim, lahko vsaj vem, da je moja lastna nesreča imela nekaj pozitivnega."²⁷ Ampak čisto nazadnje pa le moramo priznati, da se njegova umetnost ni skrivala v filmski igri, pač pa predvsem v prikrivanju svoje prave identitete skozi vse življenje. Njegov kolega, gej igralec **Paul Lynde**, je to resnico dobro zadel: "Rock Hudson je bil čustveno zaprt. Sovražil je igranje heteroseksualnosti na filmu, sovražil je sprenevedanje v življenju, a prav tako je sovražil vsakogar, ki bi mu rekel gej. Skupaj sva igrala, nisva pa se mogla vživeti v vse. Sam sem se zelo razgaljal, on pa je vse zadrževal v sebi. In še sedaj, ko ni več veliki zvezdnik, je še vedno tako zavrt."²⁸ Žalostno zgodbo končajmo veselo, kot se za gej igralca tudi spodobi. In sicer z besedami, ki mu jih je namenila njegova kolegica, igralka **Gina Lollobrigida**: "Da je bil Rock Hudson gej, sem vedela v tistem hipu, ko se ni zaljubil vame."²⁹

²⁷ Raymond Murray, *Images In The Dark*; TLA Publications, Philadelphia 1995, str. 213.

²⁸ Boze Hadleigh, *Hollywood Babble On*, str. 153.

²⁹ Prav tam, str. 159.

SISSY TIPI

Naslednji, drugi klasično ameriški filmski karakter kot "izgovor" za stereotip homoseksualca se imenuje *sissy*; za njim so se številni gej scenaristi, režiserji in igralci leta in leta uspešno "skrivali". *Sissy* je pomanjševalnica oz. ljubkovalno ime za Cecilio. V moškem svetu pa je ekvivalent za *tomboy*, seveda pa mnogo manj priljubljen, če že ne osovražen, predvsem pa podvržen verbalnemu zasmehovanju, če že ne psihični torturi. Če je *tomboy* fant, ki je "trd kot tamen kost", je *sissy* "mamin sinček". Le redko kdo premaga takšno vzgojo in postane *pravi moški* kot Douglas MacArthur, ki je postal general in vojaška legenda, čeprav ga je mati še pri osmih letih oblačila v krilca. Nekaj tipičnih *tomboy/sissy* antipodov je nogometiš/baletnik, Axl Rose/Chopin ali gospodar/sluzabnik, čeprav za slednjega velja preskok – če si pozorno ogledate film "*The Servant*" (**Joseph Losey**, 1963) – ki je manjši od enega samega koraka. Angleški butlerji so nasploh popolnoma drugačni od ustaljenih predstav in njihova vloga še zdaleč ni nujno drugotnega pomena, kar je v zadnjem času uspešno dokazal gej igralec **Stephen Fry** v priljubljeni TV nanizanki "*Jeeves and Wooster*", saj bi bil brez njega gospodar povsem izgubljen. Filmski spomenik *sissy* tipu je postavil igralec **Bert**

Lahr (njegov sin **John Lahr** je napisal biografijo gej dramatika **Joa Ortona**, "*Prick Up Your Ears*", po kateri je **Stephen Frears** leta 1987 posnel istoimenski film) kot bojazljivi lev v filmu "*The Wizard of Oz*" (1939). Pa kaj, tudi Bikec Ferdinand je rad duhal rožice in Medvedek Pu, jasno, rad lizal med. Vendar, če je leva strah, ne more biti več kralj živali, je le še ljubki mucek. In če je v moškem doza feminilnosti "povečana", ne more biti več *pravi*, lahko je le *sissy*. Homoseksualec torej. To "nedolžno" besedo *Motion Picture Production Code* seveda ni prepovedoval in je bila zato tolikanj bolj dobrodošla iznajdba oz. zamenjava za umazano *fag* ali *fairy*. Pravzaprav so izraz *sissy* prvotno namenjali preobčutljivim mladim dekletom, ki so se bale vstopiti v življenje oz. zakonski jarem. V tem primeru gre za deminutiv besede *sister*. In če tej besedi dodate še eno, navidez nepovezljivo, dobite *sister boy*, ki označuje fanta, ki živi s svojo najboljšo prijateljico kot brat s sestro. Ker je gej, seveda. Tako v filmu "*A Taste of Honey*" (**Tony Richardson**, 1961) Jo (**Rita Tushingham**) svojemu najboljšemu prijatelju Geoffu (gej **Murray Melvin**) pravi: "You're just like a big sister to me." Če je moški v svojem bistvu *sissy*, potem se zaman trudi dokazovati svojo moškost. In če v tem še pretirava, lahko postane tudi pretirano smešen. Takšnega tipa je v burleskah "*Sailor Made Man*" (1921), "*Grandma's Boy*" (1922) ali "*The Kid Brother*" (1927) uspešno upodabljal **Harold Lloyd**. Čutiti je, da se v igri ni posebno trudil. In res se igralcem, ki so jim bile namenjene takšne vloge, ni bilo potrebno posebej vživljati. Igrali so sami sebe, ker so bili vsi po vrsti homoseksualci. Tak igralec, ki bi mu, če bi ga srečali na cesti, rekli *tetka* – ali v najboljšem primeru *teta*, če bi bilo v njem dovolj moškosti – je bil v svojem igralsko izpovednem registru, četudi talentiran, močno omejen. Ne morete si ga predstavljati v vesternu, kako jaha kot John Wayne. Ne, predstavljate si ga lahko, v šali rečeno, le kot konja. Potrebno pa je tudi poudariti, da si tudi Johna Wayna ne moremo predstavljati v vlogi moške barske striptizete.

Kdo so ti igralci, ki resda niso postali mednarodne filmske zvezde, Hollywooda pa si brez njih ni moč predstavljati. Prvega mesta ni mogoče odreči igralcu, ki je bil v tridesetih in štiridesetih letih najbolj znan hollywoodski *pansy*. Ta čudovita *mačeha* je bil **Franklin Pangborn** (1893-1958), *pansy* pa je seveda samo še en ameriški slangovski izraz za homoseksualca. Če znate brati ali poslušati ali gledati med vrsticami, potem vam pomen besed, ki jih v filmu "*Night After Night*" (1932) gangster George Raft na vprašanje, kakšne rože si želi na svojem grobu, nameni svojemu gangsterskemu rivalu, ne more biti tuj: "Anything you like, except pansies." Pangborn je v svoji trideset let trajajoči filmski karieri igral v preko sto filmih eno samo

vlogo. Pa čeprav je enkrat bil mehkobučen tajnik, *pet shop boy* ali lakaj in drugič spet krojač, hotelir ali dramatik. Kot karakterni komediant je bolj kot kdorkoli drug razsikal naokrog svoje odprte in izzivalne poglede. A četudi ni nihče bolj zardeval kot on, četudi ni bil nihče bolj razdražljiv ali nedolžen, pa je vedno znal in zmožel obdržati svoje dostojanstvo. Celo takrat, ko ga je v filmu *“Just Around the Corner”* (1938) prenentala mala Shirley Temple. Brez njega si ni moč predstavljati filmov *“International House”* (1933), *“My Man Godfrey”* (1936), *“Stage Door”* (1937) ali *“Hail the Conquering Hero”* (1944), še najbolj pa ostaja v spominu po pripombi, ki jo kot opravljeni trgovski potnik izreče v filmu *“Easy Living”* (**Mitchell Leisen**, 1937). Govorice o ljubezenski aferi med delavko (**Jean Arthur**) in magnatom z Wall Streeta (**Edward Arnold**) zna zares dobro začiniti: “Kjer je dim, je tudi nekdo ... ki vleče.”

Edward Everett Horton (1887-1983) je bil lahkoživ komedijant, ki je postal slaven po svojih “živčnih” vlogah, nemalokrat roza obarvanih. Ko je umrl, je ameriški filmski tednik *Variety* v svoji znameniti, čeprav žalostni rubriki *Obituaries*, zapisal: “Vsesplošni ljubljenec na sprejemih v ženskih klubih vse do smrti. Edini sostanovalec na Horton Lane; doživljenjski guvernator v San Fernando valley z znamenitim posestvom. Njegova mati se je vedla kot njegova skrbnica do njene smrti pri 101. letu. Nikdar poročen.”³⁰ Svojo filmsko kariero je pričel že leta 1918, slaven pa je postal, ko je uspešno gledališko vlogo ponovil v filmu *“Holiday”* (**George Cukor**, 1938) kot mentor in prijatelj Caryja Granta. Kot siten soprog, ker se ni dobro počutil v tej vlogi, je nastopil ob **Miriam Hopkins** v *“Design for Living”* (1933) ali ob **Alice Brady** v *“The Gay Divorcee”* (1934) kot “Pinky”. Ker so ga ženske vedno obdajale (in preganjale), je v svoji kriptogej vlogi še najbolj užival v filmu *“Reaching for the Moon”* (**Edmund Goulding**, 1931), kot osebni sluga postavnega finančnika **Douglassa Fairbanksa**.

Tudi karakterni igralec *little man* vlog, **Ernest Truex** (1890-1973), je na filmu debitiral leta 1918. Horton je odigral Bensingerja, novinarsko “deklico za vse” v filmu *“The Front Page”* (1931), Truex pa je vlogo ponovil v novi verziji filma, tokrat z naslovom *“His Girl Friday”* (1940). Najbolj pa je zaslovel v farsični komediji o bitki med Grki in Amazonkami, *“The Warrior’s Husband”* (1933), v kateri je odigral vlogo Sapiensa, feminiziranega homoseksualca, ki postane tarča številnih gej štosov. **Grady Sutton** (1908-1995) ostaja še najbolj v spominu po vlogi v *“Movie Crazy”* (1932), ki je najboljši zvočni film Harolda Lloyda, v katerem se kot *small-town boy* odpravi iskat srečo v Hollywood. Ko se v neki restavraciji pojavi miš, je prav Sutton tisti in edini, ki v strahu in šoku

³⁰ Keith Howes, **Broad-casting It**; Cassell, London 1993, str. 362.

skoči na mizo. **Eric Rhodes** (1906-1990) je bil še najbolj uspešen kot komik v **Astaire/Rodgers** musicalih, med njimi kot Italijan v filmih *“The Gay Divorcee”* in *“Top Hat”* (1935), v katerem kot Tonetti Astairu prevzame Ginger, a se Fred hitro potolaži, ko sliši: “Your wife is safe with Tonetti – he prefers spaghetti.”

Ločnico med ameriškim in angleškim filmom ni težko vzpostaviti, če ne drugače, po samih finančnih konstrukcijah. Angleži so uspešno ustvarjali – vedno, v vseh obdobjih in v vseh gibanjih – svoj razpoznavni umetniški film, poleg tega pa so v obilju pomagali soustvarjati tudi ameriške tako čistokrvne kot samo kvazi mojstrovine. Tako igralci kot režiserji. Nenazadnje je bil Anglež tudi **Sir Charles Chaplin**, ali pa **Sir Alfred Hitchcock**. Ni eminentnega angleškega filmskega umetnika, ki ne bi šel okušat slavo tudi v Hollywood. Zanimljivo malokrat se je zgodilo obratno. Morda je v tem svetla izjema zgolj **Ernest Milton** (1890-1974), ki je Angležem razodel bistvo ameriškega *sissy* tipa. Najbolj prepričljivo in zabavno mu je to uspelo v odličnem musicalu *“It’s Love Again”* (1936), in sicer v vlogi teatralnega gledališkega impresarija, izjemno temperamentnega in vedno sijočega Archibalda Raymonda, katerega vodilni mož iz skupine označi kot *queer duck*.

Če angleški igralci ne bi sami prihajali v Hollywood, bi jih bil le-ta prisiljen “uvoziti”, če ne za druge, vsaj za vloge butlerjev, kajti nihče ni znal tako ponižno sklanjati glavo pred gospodarji. Do podrobnosti so poznali njihova skrita nagnjenja, jim pripravljali “teren”, jim bili zaupni in vdani, predvsem pa jih niso nikdar izdali. Čeprav so svojo predanost nemalokrat hlinili in so “za prvim vogalom” znali biti celo žaljivi, so gospodarji z veseljem poravnali njihove račune, ki običajno niso bili majhni, saj so se dobro zavedali, da noben užitek ni zastoj. Takšne karakterje je z velikim uspehom podajal **Eric Blore** (1887-1959). Njegova filmografija je izjemno dolga, posebej pa izstopa vloga v *“Top Hat”*. V tem filmu namreč izusti tudi: “We are Jones, sir.” Ni potrebno opozarjati na (možen) pomen teh besed. V filmu *“Gentleman’s Gentleman”* (1939) pa je zaigral urejenega in čednega, skratka, originalno angleškega snoba. In prav tip takšnih snobov, nekakšno angleško verzijo ali zamenjavo za ameriške *sissy* junake, sta uspešno upodabljala **Arthur Treacher** (1894-1975) v filmu *“Thank You Jeeves”* (1936) ali **Alan Mowbray** (1893-1969) v *“My Man Godfrey”* (1936) in še v skoraj štiristotih podobnih filmih.

Angleški igralci, ki so delo pri filmu v glavnem kombinirali z ustvarjanjem na gledaliških odrih, so se s prikrivanjem homoseksualnosti trudili in obremenjevali mnogo manj kot njihovi ameriški kolegi. Nenazadnje jih je cena slave zelo redko preganjala. Če pa jim je že “zagorelo pod petami”, so se

vedno lahko vrnil oz. skrili v varno naročje gledališča, saj niso zaman ugotavljali, recimo za *The West End Theatre*, da ga je svojčas upravljala "homoseksualna mafija". In nič drugače ni veljalo za druge teatre. In druga, prejšnja in kasnejša obdobja. Eden najbolj ekscentričnih angleških igralcev je bil nedvomno duhoviti **Ernest Thesiger** (1879-1961). Svojo najbolj eksplicitno gej vlogo je ustvaril v klasičnem horrorju "*The Old Dark House*" (**James Whale**, 1932), v katerem se zlaže: "Have some gin. It's my only weakness..." **Dennis Price** (1915-1973) je imel vso možnost postati zvezdnik v štiridesetih letih, če se ne bi tako zelo oklepal stranskih vlog v okoli devetdesetih filmih. Njegove specialitete so bili samski moški, dandyji in esteti, bil pa je eden redkih odkritih gej igralcev, ki je tudi na filmu z veseljem igral vloge gej oseb, kot sta bila Robbie Ross v "*Oscar Wilde*" (1960) in matinejski idol Tiny Calloway v "*Victim*" (1961). **Charles Hawtrey** (1914-1988) je svojo igralsko kariero pričel že kot otrok, kasneje pa je kot visok in slok komik uspel predvsem kot družinski član serije "*Carry On*".

Dva velika angleška igralca, ki sta sebi in svetu "priznala" svojo heteroseksualnost, sta bila **Peter Finch** (1916-1977) in **Richard Burton** (1925-1984). Oba sta odigrala vsaj dva lika gejev: Finch Oscarja Wilda v "*The Trials of Oscar Wilde*" (1960) in dr. Daniela Hirscha v "*Sunday Bloody Sunday*" (**John Schlesinger**, 1971), Burton pa naslovno vlogo v filmu "*Alexander the Great*" (1956) in Charlijevega sostanovalca in ljubimca Harryja v patetični komediji/drami "*Staircase*" (1969). Svojega kolega **Rexa Harrisona**, ki se je moral kar naprej truditi z dokazovanjem moškosti, je Burton v kočljivih prizorih – ki jih v filmu sploh ni bilo, saj imata celo v postelji do vratu zapeti pižami – neprestano z navdušenjem spodbujal: "Poslušaj, ljubi. Prestara sva, prebogata in preslavna, da bi to lahko počela. Torej, dajva."³¹ Ja, tako Burton kot Finch nista nikdar bila homofobična. Burton je izjavo o svoji osebnosti primerno ironiziral: "Morda je večina igralcev latentnih homoseksualcev in to prikrivamo s pijačo. Nekoč sem bil homoseksualec, a se ni obneslo."³² V Finchovi izjavi pa se da slutiti nekaj več tehtnega premisleka, če že ne življenjske filozofije: "Moški, ki izkusi le eno vrsto seksualnosti, je seksualno nepopoln. In vendar se mnogi zadržujemo, zaradi navad, strahu, dogm. Čemu se bojimo razširiti svoje horizonte? In tudi sam nisem izjema. Poskušam pa, posebno v svojem delu, to popraviti."³³

Sir Noel Coward (1899-1973) je bil vsestranski umetnik, igralec in režiser, pisatelj in dramatik, skladatelj in pevec, skratka, performer. S svojimi zloveščimi in pogubonosnimi liki je ustvaril še zadnjo različico *sissy* tipov, ki jo je najbolj dovršeno izpeljal z vloge egoističnega in ciničnega založnika, ki v filmu "*The Scoundrel*" (1935) umre, da bi se vrnil na

³¹ Boze Hadleigh, *The Lavender Screen*; Carol Publishing Group, New York 1993, str. 92.

³² Prav tam, str. 91.

³³ Prav tam, str. 99.

³⁴ Boze Hadleigh, *Hollywood Babble On*, str. 148.

³⁵ Prav tam, str. 148.

³⁶ Prav tam, str. 148.

zemljo in si tako še poslednjič zagotovil ljubezen. Morda ga je z besedicami "destiny's tot" še najbolje označil njegov soigralec, sicer priznani gej kritik **Alexander Woollcott**, tudi ko je gledal njegove filme, med katerimi je najuspešnejše posnel režiser **David Lean**: "*This Happy Breed*" (1944), "*Blithe Spirit*" (1945) ali "*Brief Encounter*" (1946). Gledalci so se ga najbolj zapomnili, med drugim, po ostrem, rezkem glasu, po obveznem "cigaretšpicu" in živahnih pesmicah "Mad Dog and Englishmen", "Mrs. Worthington" ali "Mad About the Boy", o kateri je **Douglas Fairbanks Jr.** dejal: "Pogosto sem slišal, da je Noel Coward napisal to pesem svojemu prijatelju Caryju Grantu..."³⁴

Coward je bil za javnost zaprt v klozetu, v zakulisju pa je bila njegova homoseksualnost daleč proč od skrivnosti. Njegovo *mainstream* držo so sproti podirali njegovi najboljši prijatelji, prijateljice pravzaprav. Ena teh je bila nedvomno lezbična revijska zvezda dvajsetih in tridesetih let, **Beatrice Lillie** (1898-1989), ki je o njem vedela povedati tudi tole anekdoto: "Nekoč sva bila z Noelom v Parizu. V sosednih sobah, seveda. Neke noči sem se počutila precej navihano in sem torej potrkala na Noelova vrata in ko je vprašal: 'Kdo je?', sem znižala glas in rekla: 'hotelski detektiv. Menda imate gospoda v svoji sobi?!' Nakar je odgovoril: 'Samo trenutek, ga bom vprašal.'"³⁵ Sicer pa mu je bila najbolj "zvesta" – bila sta nekakšen ščit drug drugemu – **Gertrude Lawrence** (1898-1952), še ena biseksualna revijska zvezda dvajsetih let. O njej je Lillie povedala: "Poznala sem jo bolje od moža ..." ³⁶

Coward je klasični primer angleškega *man of the theatre* 20. stoletja. Kot princ Mussel je v predstavi "*The Goldfish*" debitiral že leta 1911, nato pa bil vrsto let izjemno popularen kot igralca deških vlog, dokler ni za svojo reputacijo poskrbel z lastno komedijo "*I'll Leave It to You*" (1920). Igre, ki so sledile, je zaznamovala frivolnost, predvsem pa izrabljanje stisk in razočaranj, v katerih se je brez pravega smisla znašla medvojna generacija. V "*Fallen Angels*" ali "*Easy Virtue*" (1925) je izkoristil fasciniranost publike s seksom, škandali in psevdo-sofistikacijo. V komedijah "*Hay Fever*" (1925), "*Private Lives*" (1930), "*Hands Across the Sea*" (1936) ali "*Present Laughter*" (1943) so karakterji odrasli, ki živijo v moškem adolescentskem fantazijskem svetu, v katerem družinsko življenje nima več pravega pomena, v katerem ni obveznosti. Razen do užitka. Osebe ne opravljajo resničnega dela in denar – v desetletju depresije, pohoda lakote in pozneje še vojne – je le sredstvo za trošenje. Njegove najboljše igre, navadno napisane v nekaj dneh, ga razgaljajo kot vztrajnega igralca na odru življenja, ki mora kot homoseksualec dodobra obvladovati prikrivanje, hlinjenje in pretvarjanje, da lahko sploh preživi.

Čeprav je bil gej, njegovo življenje ni bilo pretirano senzacionalno. Rebecca West je o njem zapisala: "V svojem seksual-

nem življenju je ohranil brezhibno dostojanstvo; bil je rezerviran, a brez laži." Čeprav odkrite homoseksualnosti v svojih delih publiki ni razodeval, pa se je skozi svojevrstno sofisticiranost spretno zrcalila v likih, ki jih je projiciral tako na odru kot na filmu. Bodisi kot igralec v filmu "*Boom!*" (ki ga je leta 1968 posnel režiser **Joseph Losey** kot adaptacijo drame "*The Milk Train Doesn't Stop Here Anymore*" **Tennesseeja Williamsa**), v katerem je odigral vlogo "kričče kraljice", Witch of Capri imenovane, bodisi kot scenarist filma "*Design for Living*" (1933), v katerem pa od prvotno zamišljenega biseksualnega trikotnika, ki so ga sestavljali **Miriam Hopkins**, **Frederic March** in **Gary Cooper**, v adaptaciji **Bena Hechta** in režiji **Ernsta Lubitscha**, ni ostalo niti sledu. Leta 1968 je režiser **Robert Wise** posnel o njem (glasbeno) biografijo "*Star!*" Cowarda je izjemno dobro zadel gej igralec **Daniel Massey** (1933), ki ga je Coward tako rekoč posinovil, saj ga je srečal že, ko je kot devetletni deček debitiral v filmu "*In Which We Serve*" (**Coward** in **Lean**, 1942). Razumljivo je, da je homoseksualnost v filmu popolnoma zabrisana, Coward pa predstavljen kot povsem deseksualizirana osebnost.

Takšnih primerov biografskih filmov, ki so zavestno potvrdili junakovo (homo)seksualnost, je nešteto. V tem oziru mogoče še najbolj izstopa film "*Night and Day*" (1967), v katerem je gej skladatelj **Cole Porter** (1893-1964), ki ga sicer igra **Cary Grant**, povsem "razosebljen". Zadeva je pripeljana čez rob absurda predvsem zato, ker v njem igra gej igralec **Monty Woolley** (1888-1963) samega sebe, vendar kot *straight* igralca Montyja Woolleya. Sicer pa naj ne bi bila seksualna orientacija tista stvar, po kateri bi se veljalo posameznega umetnika zapomniti. Po čem naj bi ostal v spominu Noel Coward, je odgovoril sam: "Po svojem šarmu."

LITERATURA:

- DYNES, W. R. (1990): *Encyclopedia of Homosexuality*, St. James Press, London.
- HEDLEIGH, B. (1994): *Hollywood Babble On*, Carol Publishing Group, New York.
- HEDLEIGH, B. (1989): *Conversations With My Elders*, GMP Publishers Ltd, London.
- HARRIS, W. G. (1990): *A Touch Of Elegance*, Sphere Books Ltd, London.
- RUTLEDGE, L. W. (1988): *Unnatural Quotations*, Alyson Publications, Boston.
- BRANDO, M., LINDSEY, R. (1994): *Songs My Mother Taught Me*, Century, London.
- ST. MICHAEL, M. (1989): *James Dean In His Own Words*, Omnibus Press, London.

- HUDSON, R., DAVISON, S. (1988): **Rock Hudson – His Story** Bantam Books, London.
- MURRAY, R. (1995): **Images In The Dark**, TLA Publications, Philadelphia.
- HOWES, K. (1993): **Broadcasting It**, Cassell, London.
- HADLEIGH, B. (1993): **The Lavender Screen**, Carol Publishing Group, New York.
- WALKER, J. (1994): **Halliwel's Film Guide**, Harper Collins Publishers, London.
- MARTIN, L. (1993): **Movie and Video Guide**, Penguin Books Ltd, London.
- HOSKYNS, B. (1991): **Montgomery Clift – Beautiful Loser**, Bloomsbury, London.
- SLIDE, A. (1986): **Great Pretenders**, Wallace/Homestead Book Company, Illinois.
- ANGER, K. (1986): **Hollywood Babylon**, Arrow Books, London.
- DUFF, C. (1995): **The Lost Summer**, Nick Hern Books, London.
- MUNN, M. (1992): **Hollywood Rogues**, Large Print, Oxford.
- RUSSO, V. (1990): **Die Schwule Traumfabrik**, Bruno Gmunder Verlag, Berlin.
- STEWART, S. (1994): **Gay Hollywood**, Companion Publications, California.